

1937 JANDARMA SUBAY SINIF OKULU MÜFREDAT PROGRAMI'NIN DEĞERLENDİRİLMESİ

İsmail Hakkı DEMİRCİOĞLU*, Ebru DEMİRCİOĞLU**
Duygu YILMAZ***

Öz

Osmanlı Devleti, iç güvenliği daha etkin sağlamak amacıyla 1839 yılında Jandarma Teşkilatı'nı kurmuştur. Teşkilat, 19. yüzyıl boyunca farklı aşamalardan geçmiştir. Jandarma Teşkilatı'nın kurulmasıyla gündeme jandarmanın eğitimi de gelmiş, bu çerçevede ilk modern jandarma okulu, 1904 yılında, Selanik'te kurulmuştur. Batı tarzı eğitim modeli örnek alınarak kurulan bu okul, II. Meşrutiyet'in ilanından sonra İstanbul'a taşınmıştır. Osmanlı Devleti ile başlayan jandarma subay eğitim geleneği, Cumhuriyet Dönemi'nde de devam etmiştir. Cumhuriyet öncesi jandarma müfredat programları incelendiğinde, programların Batılı ülkelerin jandarma eğitim sistemlerinden etkilendiği görülmektedir. Cumhuriyetle beraber değişen ihtiyaçlar, jandarma subay okullarının müfredat programlarını da yeniden şekillendirmiştir. Cumhuriyetin ilk yıllarındaki jandarma subay eğitim felsefesini anlamak için bu okulların müfredat programlarının değerlendirilmesi gerekmektedir.

Bu çalışmanın amacı, 1937 tarihli Jandarma Subay Sınıf Okulu Müfredat Programı'nı değerlendirmektir. Araştırmada tarihsel yöntem kullanılmıştır. Veriler doküman incelemesi yoluyla elde edilmiştir. 1937 müfredat programı; hukuk, tarih, ekonomi, hesap işleri, fotoğrafçılık, daktilo, binicilik ve beden terbiyesi gibi farklı dersleri içermektedir.

Anahtar Kelimeler: Kolluk, Jandarma, Subay Eğitimi, 1937 Müfredat Programı.

EVALUATION OF 1937 GENDARMERIE OFFICER BRANCH SCHOOL CURRICULUM

Abstract

The Ottoman State established the Gendarmerie Organization in 1839 in order to ensure more effective internal security. The organization went through different stages throughout the 19th century. With the establishment of the Gendarmerie Organization, the training of the gendarmerie came to the fore, within this framework, the first modern gendarmerie school was established in Salonika in 1904. This school, which was based on the model of Western-style education model, was moved to Istanbul after the declaration of the Constitutional Monarchy II. The gendarmerie officer training tradition, which started with the Ottoman Empire, continued in the Republic Period. When the pre-Republic gendarmerie curriculum is examined, it is seen that the programs were affected by the gendarmerie education systems of Western countries. Needs changing in direct relation to the Republic paved the way to revise the education programs of the gendarmerie officer schools. In order to understand the gendarmerie officer training philosophy in the first years of the Republic, the curriculum of these schools should be evaluated.

The aim of this study is to evaluate the 1937 Gendarmerie Officer School Curriculum. The historical method was used in the research. The data was obtained through document review. The 1937 program consisted of different courses such as law, history, economics, accounting affairs, photography, typewriter, riding and body training.

Keywords: Law Enforcement, Gendarmerie, Officer Training, 1937 Curriculum

* Prof. Dr., JSGA, Fakülte Dekanlığı, demircioglu61@yahoo.com, ORCID: 0000-0002-8155-8617

** Doç. Dr., Trabzon Üniversitesi, isiginkizi@yahoo.com, ORCID: 0000-0001-8675-5276

*** Arş. Gör., JSGA, Fakülte Dekanlığı, duyuguyilmaz35@hotmail.co.uk, ORCID: 0000-0002-0205-354X

GİRİŞ

19. yüzyılda Osmanlı Devleti pek çok iç ve dış problemle karşılaşmıştır. Devletin karşılaştığı önemli iç sorunlardan biri de iç güvenlidir. Özellikle Balkanlar ve Anadolu’da yaşanan eşkıyalık ve isyan hareketleri, Osmanlı bürokrasisinin önemli gündem maddeleri arasındaydı. Bu çerçevede, 19. yüzyılın ilk yarısında, asayiş ve güvenlikte yaşanan sıkıntıların çözümüne yönelik çeşitli adımlar atılmıştır. Bu süreçte güvenliğe atf yapan metinlerden birisi Tanzimat Fermanı’dır.

1839’da ilan edilen Tanzimat Fermanı’nda mal, can ve namus güvenliğine ilişkin hükümler yer almaktaydı. Teminat altına alınmaya çalışılan can, mal ve namus güvenliği meselesi aynı zamanda bu himayeyi sağlayacak sistematik bir yapının kurulup geliştirilmesini de gerektirmiştir. Bu noktada doğrudan olmasa da dolaylı olarak Tanzimat Fermanı, iç güvenlikten sorumlu kolluk kuvvetlerini işaret etmekteydi (Abadan, 1989, s.37).

3 Kasım 1839 tarihinde Gülhane Parkı’nda okunan Tanzimat Fermanı’nda can, ırz ve namusun korunmasına ilişkin yeni kanunların hazırlanmasının gerekli olduğu belirtilmiştir. Bu gereklilik; dünyada can ve namustan daha önemli bir şey olmadığını, kendini tehlikede gören her insanın can ve namusu için bazı olumsuz teşebbüslerde bulunacağını, dolayısıyla memlekette huzur ve güvenliğin tehlikeye düşeceğinden bahseden ifadelerle desteklenmiştir. Ayrıca fermanında, belirli günlerde Meclis-i Ahkâm-ı Adliye üyelerinin ve üst düzey devlet insanlarının görüşlerini serbestçe söyleyebileceği toplantılar düzenleneceği belirtilmiştir. Bu toplantılarda can, mal ve namus güvenliği hususunda gerekli kanunların yapılacağı, söz konusu kanunların çıkarılmaması halinde asayişin sağlanamayacağı önemle vurgulanmıştır (İnalçık ve Seyitdanlıoğlu, 2006, s.1-3).

Tanzimat Dönemi’nde iç güvenlikle ilgili atılan önemli bir adım da 3 Mayıs 1840 tarihli Ceza Kanunnamesi’dir. Kanunname, birimlerin merkezileşme sürecinde etkili bir araç olmuştur. Bu süreçte atılan adımlardan bir diğeri, 15 Şubat 1846’da *Zaptiye Müşiriyeti*’nin kurulmasıdır. Bu gelişme, iç güvenliğin temellerinin sağlamlaştırılması açısından önemli olup bu işin yetkin bir kadro tarafından yürütülmesi için bir başlangıç olarak görülebilir (Abdülkadir Özcan, 2013, s.129). Zaptiye Müşirliği ile çekirdeği oluşturulan teşkilatta görev alacak kuvvetlere hemen “jandarma” ismi verilmemiştir. Bu süreçte daha ziyade “zaptiye” ifadesi kullanılmıştır (Ahmet Özcan, 2013, s.175).

Osmanlı Devleti’nde iç güvenliğin temin edilmesine yönelik diğer bir adım, Kasım 1846’da çıkarılan *Zaptiye Askerine Dair Nizâmât*’tır. Nizamnamede zaptiye birliklerinin kurulacağı bölgeler belirlendikten sonra birliklerde görev alacak personel belirtilmiştir. Ayrıca nizamnamede; onar kişilik gruplardan oluşmasına

karar verilen bu birliklerin maaşları, görev süreleri ve şehir içi ve kırsal alanın güvenliğine ilişkin görev bilgileri yer almıştır. Nizamnamenin İstanbul'un güvenliği konusunda herhangi bir hükmü kapsamaması dikkat çekici bir husustur (BOA, İ.MSM, 134).

1846'da uygulanmaya başlanan nizamname hükümleri gereği söz konusu birliklerin taşrada kurulabilmesi hemen mümkün olamamıştır. Bunun nedenlerinden biri, birliklerin vücuda getirilebilmesi için mali imkânların kısıtlı olmasıdır. Ayrıca iç güvenlik meselesine ilişkin ihtiyaçları karşılayabilecek bir düzenlemenin hazırlanması Kırım Savaşı başta olmak üzere patlak veren diğer savaşlar sebebiyle ertelenmiştir. Zaptiye birliklerinin kurulmasıyla ilgili gerek mali ve gerekse asker temini açısından yaşanan sıkıntılar Islahat Fermanı'nın 1856 yılında yayınlanmasının ardından giderilmeye çalışılmıştır (Sönmez, 2006, s.206). Bu çerçevede, 22 Mayıs 1869'da zaptiye birliklerinin görev ve yetkilerine ilişkin çıkarılan talimatnameyle İstanbul'daki Zaptiye Teşkilatı çeşitli merkezlerde görev icra etmeye başlamıştır. 14 Haziran 1869'da yayınlanan Asakir-i Zaptiye Nizamnamesi ile zaptiye birliklerine ilişkin yeni düzenlemelere yapılırken; 1879'da Seraskerlik İdaresi'nin bünyesinde Jandarma Daire-i Resmîye'si kurulmuştur. 1879 yılı aynı zamanda Zaptiye Nezareti'nin kurulduğu yıldır. Nezaret, kolluğa tanınmış olan yetki ve sorumluluklar ile faaliyet yürütmeye başlamıştır (Özbek, 2010, s.48; Ergin, 1995, s.1268).

19. yüzyılın son çeyreğinde hazırlanan jandarmayla ilgili önemli bir diğer belge, 15 Nisan 1880 tarihli *Jandarma Nizamnamesi*'dir. Ancak Nizamname, taşradaki iç güvenlik birimlerinin Avrupalı devletlerin etkisi altında faaliyet yürütmelerine engel olmak amacıyla yürürlüğe girmemiştir (Sönmez, 2020, s.484). 1 Şubat 1904 tarihinde ise Jandarma Nizamname-i Hümayunu ile taşranın iç güvenlik mevzuatı ayrıntılı olarak oluşturulmuştur (Düster, 1904, s. 1109-1168).¹ Fransız Jandarma Kanunu'nu esas alınarak hazırlanan mevzuat ile teşkilatın yapısında bazı değişiklikler meydana gelmiştir. 23 Temmuz 1908 tarihinde ilan edilen II. Meşrutiyet ile birlikte teşkilat ülke geneline yaygınlaştırılmıştır (Tekir, 2020, s.113).

31 Mart Olayı'nın hemen sonrasında Zaptiye Nezareti'nin lağvedilmesi sonucu 1909 yılında Harbiye Nezareti'ne bağlı *Jandarma Umum Müfettişliği* kurulmuştur. Müfettişlik altı bölgeye ayrılmış ve her bölgeye bir yabancı müfettiş ile müfettişlerin yanında görev icra edecek olan Türk subayları tayin edilmiştir (Abdülkadir Özcan, 2013, s.130).

¹ Nizamname 298 maddeden oluşmuş,15. maddesinde; Jandarma Teşkilatı'na okuma yazma bilenlerin tercih edileceği hükmü yer almıştır.

Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, 1937 tarihli Subay Sınıf Okulu Müfredatı'nı programda yer alan dersler açısından değerlendirmektir.

Yöntem

Araştırmada tarihsel yöntem kullanılmıştır. Tarihsel yöntem; geçmişte yaşanmış olayların, “Ne oldu?”, “Kim yaptı?”, “Nerede, nasıl ve neden oldu?” sorularının cevabını vermeye çalışan sosyal bilimlerin temel araştırma alanlarından birisidir (Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2012, s.14-15). Veriler doküman incelemesi yoluyla elde edilmiştir. Doküman incelemelerinden elde edilen veriler yazılı, görsel, fiziki, birinci elden, ikinci elden vb. olabilir (Scott ve Morrison, 2005, s.53). Araştırmada kullanılan müfredat programı 71 sayfadır. 9 Ağustos 1937 tarihinde Ankara’da Jandarma Genel Komutanlığı tarafından basılan programda ilgili derslere ait kazanımlar, öğrenme alanları ve ölçme değerlendirme konularında bilgi bulunmamaktadır. Müfredat programında sadece derslerin ismi ve bu derslere ait içerik maddeler halinde sunulmuştur.

1. OSMANLI DEVLETİ'NDE YÖNETİCİ JANDARMA PERSONELİNİN EĞİTİMİNE İLİŞKİN İLK GELİŞMELER

Osmanlı Devleti'nde nitelikli kolluk kuvvetlerinin yetiştirilmesi gerek iç ihtiyaçlar ve gerekse Batılı emperyalist güçlerin baskısıyla 19. yüzyılda gündeme gelmiştir. Batı tarzı jandarma yetiştiren okullar ise ancak 20. yüzyılın başında Balkanlar’da kurulabilmiştir. Osmanlı Devlet bürokrasisi özellikle yönetici jandarma personelinin belirli niteliklere sahip olması gerektiği düşüncesindeydi. Bu niteliklerden biri, personelin okur-yazar olmasıydı. Jandarma personelinin okuryazar olması gerektiğine yönelik düşünce, 1839 yılı öncesine dayanmaktadır. 1839 yılından önceki bir tarihte hazırlandığına kanaat getirilen Mehmet Namık Paşa'nın layihasında okuma-yazması olmayan ve orduda en az altı yıllık hizmeti bulunmayanların kolluk olamayacağı ifade edilmiştir. Dolayısıyla jandarma ismini taşıması da kolluğun belirli bir eğitime sahip olması gerektiği kanaati 19. yüzyılın ilk yarısında gündeme gelmişti. Savaş ve barış dönemlerinde iç güvenliği icra edecek personelin üstleneceği misyon göz önüne alındığında Jandarma Teşkilatı'nda okuma yazma bilmenin temel vasıflardan birisi olması olağandır (Ahmet Özcan, 2013, s.182; Halıcı, 2019, s.5).

Yukarıda açıklandığı üzere jandarma eğitiminin ciddi olarak gündeme gelmesi 20. yüzyılın başında Balkanlar’da meydana gelen isyanlar ve bu isyanlarla jandarmaya yüklenen sorumluluklar ile birlikte gelişen bir durumdur (Daban, 2018, s.174). Bu çerçevede; Makedonya’da baş gösteren asayişsizlik, Jandarma Teşkilatı'nın ıslahı meselesini bir zorunluluk olarak ortaya koymuş ve yapılması

öngörülen ıslahatlar için Avrupa'dan subaylar getirilmiştir. Bu program kapsamında Batı tarzı jandarma eğitimi de gündeme gelmiştir (Işık, 1971, s.65).

Makedonya'da başlayan ıslahatlar neticesinde, 5 Ağustos 1904 tarihinde, Selanik'te *Jandarma Zabitan ve Posta Kumandanları Mektebi* kuruldu. Ardından 1 Eylül 1904'de *Jandarma Efrad-ı Cedide Mektebi* açıldı. Bunlar dışında jandarma karakol kumandanı yetiştirmek için 20 Eylül 1904 tarihinde Manastır'da ve 29 Ekim 1904 tarihinde Üsküp'te Karakol Kumandanları Mektebi açıldı (Karcı, 2018, s.128). Bu okullar Batı tarzı eğitim anlayışına göre inşa edildi (Demirel, 2018, s.165; Tongur, 1946, s.226).

Selanik'te açılan Jandarma ve Zabitan Mektebi; Edirne, Elazığ, İzmir ve Üsküp gibi şehirlerde açılan okullara örnek teşkil etmekteydi. Bu okul, ayrıca kitap temini hususunda da diğer okullara öncü olmuştur. II. Meşrutiyet'ten sonra ise İstanbul, Trabzon, Beyrut, Bağdat ve Tarsus'ta jandarma personeli yetiştirmek için mektepler açılmaya devam etmiştir (Tongur, 1946, s.294; Törel, 2020, s.24-25).

1909 yılında gerçekleşen 31 Mart Ayaklanması jandarma eğitimini de etkilemiştir. Aynı yıl Selanik'te bulunan Jandarma Zabitan Mektebi, İstanbul'a nakledilmiştir. Mektep, 1919 yılına kadar Yıldız Sarayı'nda eğitim ve öğretim faaliyetlerini sürdürmüştür (Çermeli, 2000, s.163-186; Tongur, 1946, s. 280).

2. OSMANLI DEVLETİ'NDE JANDARMA OKULLARI MÜFREDAT PROGRAMLARI

Balkanlar'da meydana gelen isyanlar sonucunda bölgedeki Jandarma Teşkilatı'nın Batı tarzında ıslah edilmesi ve bu süreçte jandarma eğitiminin de gündeme gelmesiyle ilk jandarma okulu, 1904'te Selanik'te açılarak eğitim hayatına başlamıştır. Bu okulun açılmasını takiben ülke genelinde farklı seviyelerde yeni jandarma okulları açılmaya devam etmiştir. Bunlardan birisi Jandarma Efrad-ı Cedide Mektebi'dir. Mektebe, öncelikle Anadolu ve Rumeli'den gelecek öğrenciler kabul edilmiştir. Kontenjanın boş kalması halinde ise gayrimüslimler arasından da mektebe öğrenci seçildiği görülmüştür (Demirel, 2018, s.199).

Jandarma Efrad-ı Cedide Mektebi'ne öğrenci seçilmesi konusunda öğrencilerin fiziksel özellikleriyle birlikte medeni durumları da dikkate alınmıştır. Ayrıca jandarma olmak hususunda istekli olanlar öncelikle tercih edilmiştir. Jandarma Mektebi'ne kabul edilen öğrencilerin bir kısmı orduda hâlihazır bir görevde bulunurken bir kısmı da çavuşluktan subaylığa terfi edenler ile Mekteb-i Aliye veya Mekteb-i İdadi mezunları arasından seçilmiştir. Dolayısıyla hazırlanan müfredat programı da öğrenci çeşitliliğine bağlı olarak değişkenlik göstermiştir (Alyot, 1947, s.467).

Efrad-ı Cedide Mektebi'nde eğitim süresi ise ihtiyaca göre değişen aralıklarla belirlenmiştir. Örneğin; Selanik'te açılan mektebin ilk eğitim dönemi, 1 Eylül 1904 tarihinden 5 Mayıs 1908 tarihine kadar sürmüştür. Mektepte öğrencilerin kayıttan vazgeçebileceği ihtimaline karşı kayıt zamanları esnek tutulmuştur (Törel, 2020, s.28).

1904 yılında ilki Selanik'te açılan Jandarma Subay Okulu'ndaki müfredat programı; teorik olarak jandarma ve polis teşkilatlarının yönetmelik ve talimatnamelerini içerir derslerden, pratik olarak ise iletişim, hesap, temizlik, atış talimi, at binme, kılıç ve telgraf derslerinden oluşmuştur. Ayrıca orduda jandarma olarak görev alacaklar için jandarma nizamnamesi, usul-ı muaşeret, kavanin, usul-ı muhafaza-i asayiş, demiryolları usul-ı muhafazası ve çete muharebeleri gibi dersler verilmiştir. Okulda eğitim Birinci Kısım olarak ayrılan subay adayları için üç veya dört ay; İkinci Kısım olarak ayrılan jandarma çavuş ve başçavuşları için altı ay olarak planlanmıştır (Daban, 2018, s.175).

Osmanlı Dönemi'nde jandarma subay eğitimine yönelik hazırlanan programlara bir diğer örnek 15 Temmuz 1907 yılında İzmir'de açılan Jandarma Subay Okulu'nun müfredat programıdır. Programda; jandarma hizmetleri ve jandarmanın özel görevleri hakkında içeriğe sahip Malumat-ı Askeriye dersi başta olmak üzere Akaid-i Diniye, Malumat ve Terbiye-i Askeriye, Talim Nazariyatı, Coğrafya, Hesap, Hıfzıssıhha, Talim Ameliyatı, Nişan Talimi, Fenni Esliha, Seferiye, Dâhiliye, Ceza Kanunnamelerinin Mevad-ı Mahsusu, Talim ve Tedris gibi dersler yer almıştır. Bunlarla birlikte silah kullanma, kapalı ve açık nizam harekât ve yürüyüş, atış, jimnastik gibi belirli bir pratikle öğretilen dersler de mevcuttur (Çakmak, 2018, s.159).

İzmir Subay Okulu'nda verilen bu dersler yanında dil, din ve sağlık dersleri ile öğrencilerin farklı niteliklerinin yükseltilmesi hedeflenmiştir. Öğrencilerin okuma yazma bilmeleri hususu üzerinde hassasiyetle durulurken; bu öğrencilerden mesleklerine ilişkin bir evrakı nasıl doldurulacağı veyahut bir raporun nasıl hazırlanacağı konularında da bilgi sahibi olmaları beklenmiştir. Jandarma Okulu'nda dersler; okuma yazma seviyesinin düşük olmasından dolayı soru cevap şeklinde geçmiş, yalın bir dil kullanılarak anlatılmış ve basit örneklerle anlatılan konular pekiştirilmiştir (BOA, İ. AS. 63/59).

Karakol kumandanı ve er yetiştirmek vazifesini üstlenen Jandarma Alay Mektebi'nin işleyişine yönelik 1918 tarihli talimatname ise müfredat programlarına ilişkin bir başka örnektir. Programda; Jandarma Nizamnamesi, Malumat-ı Hukukiye ve Kanuniye, Atış Talimi, Hıfzıssıhha, Akaid-i Diniye, Fürusiyet ve Malumat-ı Baytariye, Hesap, Coğrafya ve Tarih-i Osmani, İmla ve Kitabet, Talim

ve Jimnastik, Malumat ve Terbiye-i Askeriye, Kroki Ahzı ve Harita Kıraati ve Telefonculuk isimleriyle toplamda 13 ders yer almıştır (Demircioğlu, Demircioğlu ve Genç 2018, s.120-123).

1918 tarihli bu programda; teorik derslere haftada 21 saat, talim ve jimnastik gibi pratik gerektiren derslere ise haftada iki veya üç saat ayrılmıştır. Bu derslerle karakol komutanlarının görev ve sorumlulukları hakkında bilgi ve bilinç düzeylerinin yükseltilmesi amaçlanmıştır. Vazifeleri ve rütbeleri itibarıyla jandarmaların birbirleriyle olan ilişkilerini belirlemek müfredat programının temel hedefidir. Ayrıca giyim kuşam, karakol düzeni, nöbet sistemleri, jandarmanın önemli ulaşım vasıtaları arasında yer alan hayvanların sevk ve idaresi, çalışacakları alan veya arazinin fiziki ortamı hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlamak da 1918 tarihli müfredat programının hedefleri arasındadır (Demircioğlu, Demircioğlu ve Genç, 2018, s.120-123).

I. Dünya Savaşı'nın sonuna kadar Yıldız Sarayı'nda eğitim ve öğretim faaliyetlerini sürdüren Jandarma Subay Okulu, 1919 yılında Beylerbeyi Sarayı'ndaki Haremağası Dairesi'ne taşınmıştır. 1920 yılında Fatih, ardından Çırağan Sarayı Haremağası Dairesi'nde faaliyet gösteren okul, çok geçmeden Ankara'ya taşınmış 1922 yılına kadar Etlik Palas'ta eğitime devam etmiştir. 1922 yılında İzmit ve 1924 yılında Konya'ya taşınan Okul, 1930 yılına kadar eğitim faaliyetlerini burada sürdürmüştür. 1930 yılında 1706 sayılı Jandarma Kanunu'nun yürürlüğe girmesiyle jandarma subaylarının Harp Okulu'ndan temin edilmesine karar verilmiştir (TBMM Kanunlar Dergisi, 1930, s.7-10).

Jandarma subaylarının Kara Harp Okulu'nda eğitim almaya başlamaları eleştirileri de beraberinde getirmiştir. Eleştirilerin merkezinde bu okulda verilen eğitimin nitelikli bir jandarma subayı yetiştirmek için yeterli olmadığı bulunmaktaydı. Bu sebeple, 1935 yılında Ankara Anıttepe'de Jandarma Genel Komutanlığı'na bağlı olarak jandarma subay sınıf okulu açıldı (Jandarmanın Görev ve Yetkileri, 2004, s.78). Okulun binası Polis Enstitüsü'yle ortak olarak kullanılmaktaydı (Atlı, 2020, s.1901).

1904 yılına dayanan uzun geçmişi ile Jandarma Subay Okulu, 1937 yılında modern bir eğitim kurumu görüntüsüne kavuşarak yeniden açılmış, okulun açılış töreninde bir konuşma yapan Jandarma Kurmay Başkanı Kurmay Albay Zeki Erkmen okulla ilgili görüşlerini şu şekilde dile getirmiştir:

“Bir taraftan jandarma subayları ile gedikli erbaşlarını diğer taraftan polis, komiser ve emniyet amirlerini teknik ve mesleki bilgilerle teçhiz edecek bu güzel bina, Türk ulusunun kendi iç emniyetini ve kanun ve nizamlarının tamamını tatbikine verdiği önemin beliş bir ifadesi ve müşahhas bir sembolüdür...1933

yılında nihayetinde temeli atılan bu bina iki genç Türk mimarı Reşat San ve Celal Biçer'in müsabakada kazanan planları dairesinde müteahhit İbrahim ve Zühtü tarafından inşa edilmiştir. 750 bin liraya mal olmuş bu binanın masrafının 541.000 lirası Jandarma bütçesinden 208.000 lirası da Emniyet Umum Müdürlüğü bütçesinden te'diye edilmiştir'' (Erkmen, 1937, s.5), (BCA, 43.13.12).²

Jandarma Kurmay Başkanı Erkmen'in de ifade ettiği gibi mesleki açıdan donanımlı jandarma subayları, ancak çağdaş bir eğitim kurumuyla yetiştirilebilirdi. Polis Enstitüsü ile ortak inşa edilerek hizmete açılan Jandarma Subay Sınıf Okulu, bu anlamda bir dönüm noktası olmuştur. 1937 yılında eğitim ve öğretime başlayan okulda dönemin kolluğunun ihtiyaç duyacağı temel dersleri içeren bir müfredat programı kullanılmaya başlandı.

3. 1937 TARİHLİ JANDARMA SUBAY SINIF OKULU MÜFREDAT PROGRAMI

Eğitim ve öğretim faaliyetlerine yeni bir düzenle başlayan Jandarma Subay Sınıf Okulu'nda eğitim 10 ay sürecek şekilde planlanmıştır. Bu eğitim döneminde Jandarma Genel Komutanlığı tarafından hazırlanan müfredat programı kullanılmıştır. Ekim 1937'de eğitime başlayan okulda öğretmenlere haftada iki saat girecekleri ders için aylık 100 lira ücret ödenmesi uygun görülmüştür. Okulda hukuk, iktisat ve tıp gibi farklı uzmanlık alanlarına sahip kişiler öğretmen olarak görevlendirilmiştir. Bu öğretmenler arasında milletvekili, profesör, banka ve emniyet müdürü gibi meslek sahipleri de bulunmaktaydı (BCA, 128.923.15).

Sınıf okulunda kullanılan ders kitapları Jandarma Genel Komutanlığı tarafından hazırlanmıştır. Ders kitaplarının bazıları, Osmanlı Dönemi'nde olduğu gibi soru cevap şeklindedir. Bu noktada vurgulanması gereken bir diğer husus ise hazırlanan bu programların birer nüshasının öğrenci ve öğretmenlere verilerek dersin sağlıklı bir düzen içerisinde takip edilmesine imkân tanınmasıdır. Dönem sonunda öğrencilerden toplanan bu nüshalar, bir sonraki devre jandarma subaylarına verilmiş, böylelikle kaynak tasarrufu sağlanmıştır (Jandarma Okulu Subay Kısmı Müfredat Programı, 1937, s.1).

Jandarma Okulu Subay Kısmı Müfredat Programı Jandarma Teşkilatı'na katılacak subayları mesleki bilgilerle donatmak yanında, onlara Türk Ordusu'nun bir parçası olmak itibarıyla gerçek bir kıta komutanının sahip olması gereken pratik bilgileri kazandırmayı da hedeflemekteydi. 71 sayfası subay kısmına ayrılan müfredat programı ağırlıklı olarak hukuk dersleriyle şekillenmiştir. Aşağıdaki

---

² Ankara'da yapılacak bu bina için bir yarışma düzenlenmiş, yarışmayı Mimar Edip Hikmet, Ahmet Reşat ve Celal Biçer kazanmış ve ödül olarak kendilerine 3.500 lira verilmesi kararlaştırılmıştır.

tabloda görüldüğü üzere programda toplam 21 ders yer almaktadır (Jandarma Okulu Subay Kısmı Müfredat Programı, 1937, s.1).

Tablo-1: 1937 Yılı Jandarma Subay Sınıf Okulu Müfredat Programı'nda Yer Alan Temel Öğrenme Alanlarındaki Dersler

Hukuk Dersleri	Jandarma Mevzuatı ve Mesleğe Dayalı Dersler	Tarih Dersleri	Sağlık, Spor Dersleri
<ul style="list-style-type: none"> • Ceza Hukuku • Türk Ceza Hukuku • Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu • Hukuk-1 Medeniye • Askeri Ceza Kanunu • Hukuk-1 Esasiye • Hukuk-1 İdare • Askeri Muhakeme Usulü Kanunu • Hukuk-1 Düvel	<ul style="list-style-type: none"> • Jandarma Teşkilat ve Vazifesi, Polis Teşkilat ve Vazifesi • Tabiye • İktisat • Hesap İşleri • Fotoğrafçılık • Daktilo	<ul style="list-style-type: none"> • Harp Tarihi: (Büyük Savaşta Kafkasya Cephesi) • Harp Tarihi (Çanakkale) • Harp Tarihi (İstiklal Harbi)	<ul style="list-style-type: none"> • Binicilik • Adli Tab • Beden Terbiyesi

Yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere, Jandarma Subay Sınıf Okulu'nun 10 aylık eğitim döneminde verilen dersler farklı öğrenme alanlarına hitap etmektedir. Müfredat programında ağırlıklı olarak hukuk dersleri yer almaktadır. Jandarmanın teşkilat yapısı ile görev ve sorumluluk sahası hakkında verilen derslerin de programda ayrıntılı olarak yer aldığı görülmektedir. Bu öğrenme alanında ayrıca öğrencilerin mesleki beceri seviyelerini yükseltmeye yönelik olarak iktisat, hesap işleri, fotoğrafçılık ve daktilo gibi dersler de yer almıştır. Harp tarihine ilişkin derslerin de bulunduğu programda; 1914 yılı itibarıyla ele alınmaya başlanmış olan harp tarihi İstiklal Harbi'nin devam ettiği yılları da kapsayacak şekilde öğrenciye sunulmuştur (Jandarma Okulu Subay Kısmı Müfredat Programı, 1937, s.3).

Son olarak jandarma subayının icra edeceği görev bakımından sahip olması gereken bedensel yeterlilikler Binicilik ve Beden Terbiyesi dersleri ile kazandırılmak istenmiştir. Yine bu kategoride yer alan Adli Tab (Tıp) dersiyle vaka

incelemesi sırasında jandarmanın yeterli bilgi ve donanımına sahip olması hedeflenmiştir (Jandarma Okulu Subay Kısmı Müfredat Programı, 1937, s.3).

3.1. Hukuk Dersleri

Hukuk alanında jandarma subay adaylarına dokuz ders öğretilmektedir. Bu dersler; Ceza Hukuku, Türk Ceza Hukuku, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu, Hukuk-u Medeniye, Askeri Ceza Kanunu, Hukuk-ı Esasiye, Hukuk-ı İdare, Askeri Muhakeme Usulü Kanunu ve Hukuk-ı Düvel'dir. Bu derslerin içerikleri aşağıdaki gibidir;

Ceza Hukuku dersi için programda 76 konu başlığı bulunmaktadır. Bu başlıklar genel hatlarıyla Ceza Hukuku'nun tanımı ve esaslarından oluşmaktadır. İlk olarak Ceza Kanunu'nun tanımı, tarihçesi, medeni hukuk ile ilişkisi ve dayandığı kuramlar ele alındıktan sonra suçun tanımı, taksimi ve unsurları ele alınıp öğrencilere kavratılmak istenmiştir (Jandarma Okulu Subay Kısmı Müfredat Programı, 1937, s.4). Ceza hükmüne yer veren kanunların yürürlüğe girdikleri tarih, söz konusu kanunların fesih ve ifası, bu kanunların geriye doğru geçerli olup olmadığı dersin temel konuları arasındadır. Cezanın ağırlaştırıcı ve hafifletici sebepleri, ceza kanununun yer itibariyle uygulanmasındaki prensipler de dersin temel konu başlıklarıdır (Jandarma Okulu Subay Kısmı Müfredat Programı, 1937, s.4-6).

Ceza Hukuku dersinin diğer başlıkları arasında; kara sularına ilişkin hükümler, savaş ticaret ve gezinti gemileri ile açık denizlerde ve hava nakil araçlarında işlenen suçları ilgilendiren kanunlar yer almıştır. Öğrenciye, ders kapsamında, suçun ne suretle bir memlekette işlenmiş sayılabileceği gibi konular da sunulmuştur. Ayrıca yabancı memleketlerde işlenen suçlar hakkında Türk kanunlarının uygulanacağı haller, suçun maddi ve manevi unsuru, suçun kimler aleyhinde işlenebileceği, kast, tefsir, cezai sorumluluğu kaldıran veya hafifleten sebepler, meşru müdafaa ve mecburiyet hali, cezaya ait esas prensipler dersin temel konu başlıkları arasındadır (Jandarma Okulu Subay Kısmı Müfredat Programı, 1937, s.5).

Cezaların kanuni ve hukuki taksimi, cezaların süre ve maddiyet bakımından taksimi, hürriyeti bağlayan cezaların infazı hakkında temel bilgiler de ders kapsamındadır. Mala karşı işlenen suçların ceza ve infaz usulleri, cezayı ağırlaştıran, hafifleten ve kaldıran sebepler derste ele alınan diğer konular arasındadır. Ceza hukuku dersinin son haftasında adli tıp alanında jandarma subaylarının bilmesi gereken esaslara ilişkin konferans planlanmıştır (Alpan, 1940, s.3).

Türk Ceza Kanunu dersi için programda 12 konu başlığı bulunmaktadır. Derste; devletin sarsılmaz bütünlüğüne karşı işlenen suçların kanuni unsurları, devletin kuvvetleri aleyhine işlenen suçlar, yabancı devletlerin başkan ve elçileri aleyhine işlenen suçlar gibi konu başlıkları bulunmaktadır. Bunlarla birlikte; hürriyet, devlet idaresi, adliye, kamu düzeni, kamu güvenliği, genel ahlak ve aile düzeni aleyhine işlenen suçlar, şahıslara ve mala karşı işlenen suçlar ders içeriğinde yer almıştır. Ayrıca *Türk Ceza Kanunu*'nda yer alan ve jandarmayı göreve mecbur kılan kamu huzurunu ve düzenini bozacak ve kanunlara riayetsizlik edecek suçlar hakkında ayrıntılı bilgiler de dersin konu başlıkları arasındadır (Jandarma Okulu Subay Kısmı Müfredat Programı, 1937, s.7-8).

Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu dersi için programda 89 konu başlığı oluşturulmuştur. Derste öncelikle öğrencinin muhakeme usulüne göre vazifenin tanımını yapabilmesi amaçlanmış, vazifeler hakkındaki kararların ne suretle verileceği benimsenmeye çalışılmıştır. Ayrıca, "Salahiyet nedir?" sorusuna cevap aranmış, öğrencilerin ceza mahkemelerinde kararların nasıl alındığı ve ceza mahkemelerinin işleyişi hakkında genel bilgi sahibi olmaları sağlanmıştır (Jandarma Okulu Subay Kısmı Müfredat Programı, 1937, s.8-13).

Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu dersinde; şahitlik, şahitlikten çekinme halleri, şahitlerin dinlenmesi ve yemin şekli, tutuklama kararının kimler tarafından verildiği gibi konulara değinilmiştir. Ayrıca otopsinin kimler tarafında ve ne suretle yapıldığı, zaptın ne suretle yapılacağı, istenilen eşyayı vermeyenler hakkında ne tür işlem yapılacağı gibi konulara açıklık getirilmiştir. Bunlarla birlikte aramanın ne amaçla yapılacağı ve arama kararına kimlerin yetkili olduğu, tutuklama kararı ve tutuklamaya ilişkin bir takım hallerin tanımı yapılmıştır. Tüm bunların dışında; serbest bırakma, yakalama, sorguya çekme gibi konular ele alınarak jandarma ile ceza mahkemeleri arasındaki ilişki ders kapsamında öğrencilere anlatılmıştır.(Jandarma Okulu Subay Kısmı Müfredat Programı,1937, s.8-13).

Hukuk-ı Medeniye dersinde, konular maddeler halinde yer almazken; ders içeriği bölümlere ayrılarak sunulmuştur. Dersin temel konu başlıkları şu şekildedir: Şahsiyetin hukuku, hükmi şahıslar, cemiyetler, evlenme, boşanma, aile, miras, ölüme bağlı tasarruflar, mirasın taksimi, aynı haklar, menkul ve gayrimenkul mükellefiyeti, menkul rehini, borçlar kanunu ve kira. Dersin içeriğinde; hukukun tanımı, hukukun doğuşu, medeni hukukun hukuk sistemi içerisinde yeri ve medeni hukukun kapsamı gibi konular yer almıştır (Jandarma Okulu Subay Kısmı Müfredat Programı, 1937, s.18-22).

Askeri Ceza Kanunu dersinde, öncelikle bu kanunun tarihçesi ele alınmış, ardından Divan-ı Harp ile yeni tarz askeri mahkemelerin karşılaştırılması

yapılmıştır. Jandarma subaylarını mesleki açıdan yakından ilgilendiren bu ders, askeri ceza kanununa göre suçların taksimi, suç ve unsurları, ceza ve harp hükümleri gibi temel konular çerçevesinde şekillenmiştir. Dersin içeriği incelendiğinde; özellikle harp hükümleri başlığı altında askeri emirlerin ast ve üst ilişkisi içerisinde uygulanması, seferberlikte jandarmaya düşen görevler, firarilik, askeri disiplini bozan haller ve disiplin cezaları gibi jandarmayı yakından ilgilendiren mevzuların ayrıntılarıyla içerikte yer aldığı görülmektedir (Jandarma Okulu Subay Kısmı Müfredat Programı,1937, s.22-28.)

Hukuk-ı Esasiye dersi, programda 71 konu başlığı ile yer almıştır. Derste öncelikle hukukun tanımı yapılmış, kamu ve özel hukuk olarak ayrılan hukuk dalları hakkında öğrenciye genel bilgiler sunulmuş ve İslam Hukuku'nun esaslarına değinilmiştir. Ayrıca *Devlet, Millet, Arazi ve Hâkimiyet* konularının bir bütün olarak taşıdığı önem üzerinde durulmuştur. Derste; hükümet şekilleri, demokrasinin temel ilkeleri, Türk parlamento tarihi, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin kuruluşu, Türk inkılapları ve Teşkilat-ı Esasiye Kanunu ele alınan temel konular arasındadır (Jandarma Okulu Subay Kısmı Müfredat Programı, s.41-43).

Hukuk-ı İdare dersinde konular 90 maddelik içerikle sunulmuştur. Öncelikle hukukun tanımı yapılmış, idare hukukunun esas noktalarına değinilmiş, Türkiye'de idare hukukunun doğuşu ve gelişimi ele alınmıştır. Derste; kamu hizmetleri ve bu hizmetin kapsamı, kamu hizmetlerinin tabi olduğu teşkilat yapısı anlatıldıktan sonra "Zabita nedir?" sorusuna cevap aranmıştır. Ayrıca zabitanın adli, siyasi ve idari kısımlara ayrılma sebepleri üzerinde durulmuştur. Ders aracılığıyla öğrencilerin İdare Hukuku'nu kapsayan kanunlar hakkında bilgi sahibi olmaları sağlanırken; asayiş ve güvenliğe ilişkin talimatnameler ve kaçakçılığın yasaklanmasına dair kanun ve nizamnameler başta olmak üzere zabıtayı yakından ilgilendiren birçok yasal düzenleme kısım ve maddeler halinde ders kapsamında okutulmuştur (Jandarma Okulu Subay Kısmı Müfredat Programı, 1937, s.44-47).

Askeri Muhakeme Usulü Kanunu dersinde; askeri mahkemelerin teşkilat yapısı, bu mahkemelerin görev ve yetkileri ve işleyişi hakkında öğrencinin bilgi sahibi olması sağlanmıştır. Ders aynı zamanda Türk milleti adına bu yetkiyi kullanacak jandarma subaylarının görevleri hakkında da ayrıntılı bilgiler içermektedir (Jandarma Okulu Subay Kısmı Müfredat Programı, 1937, s.51).

Askeri Muhakeme Usulü Kanunu dersinin Türk dış diplomasisi ile yakından ilişkisi göz önüne alındığında; dışişleri bakanları ile elçi ve konsoloslukların görev ve yetkileri ve devletler arasındaki ilişkilerde rol oynayan birçok kavram derste izah edilmiştir. Ayrıca Milletler Cemiyeti'nin kuruluşu, mahiyeti ve teşkilat yapısı

ve devletler arasındaki ilişkilerin hukuki araçları derse konu olmuştur. Türkiye'de bulunan yabancı uyrukluların hakları ve son olarak harp hukuku hakkında genel bilgiler dersi içerik olarak tamamlamıştır (Jandarma Okulu Subay Kısmı Müfredat Programı, 1937, s.52).

Hukuk-ı Düvel dersinde konular, maddeler halinde yer almamıştır. Ders içeriği incelendiğinde 105 konu başlığı ile karşılaşılmaktadır. İçerik genel olarak devletler arasında işleyen hukuki düzeninin mahiyeti ve kaynakları çerçevesinde oluşturulmuştur. Devletlerin doğması ve gelişim aşamalarına ilişkin başlıkların da bulunduğu ders, yakın tarihe konu olan devletler arasındaki ilişkilerin kanuni boyutunun ele alınmasıyla pekiştirilmiştir. Duyun-i Umumiye İdaresi'nin kuruluşu, yabancı devletlerin Türkiye'nin işlerine müdahalesi, kapitülasyonların kaldırılması, Lozan ve Montrö Konferanslarının belli başlı nitelikleri ve bu konferansların Türkiye açısından taşıdığı önem birer başlık olarak ders içeriğinde yer almıştır (Jandarma Okulu Subay Kısmı Müfredat Programı, 1937, s.52-55).

Yukarıda da belirtildiği gibi jandarma subay eğitimine yönelik programda dokuz hukuk dersi yer almıştır. Programda bu derslere ilişkin konu başlıkları ayrıntılı olarak yer almasına rağmen derslere haftada kaç gün ve kaç saat ayrıldığı hakkında bilgi mevcut değildir. Programda hukuk derslerinin kapsam açısından zengin olduğu görülmekle birlikte ders içeriklerinde hukuksal kavramların tanımlarına ağırlık verilmiştir. Ayrıca hukuk derslerinin jandarma subayının mesleki bilgisi ile yakından ilgisi bulunan yönleri özellikle ele alınmıştır (Jandarma Okulu Subay Kısmı Müfredat Programı, 1937, s.1-55).

3.2. Jandarma Mevzuatı ve Mesleğe Dayalı Dersler

1937 yılına ait Jandarma Subay Sınıf Okulu'nun müfredat programında jandarma mesleğine yönelik olarak *Jandarma Teşkilat ve Vazifesi*, *Polis Teşkilat ve Vazifesi* ve mesleğin icrası sırasında uygulanacak taktikleri içeren *Tabiye* dersleri verilmiştir. Ayrıca, program dâhilinde öğrenciye verilen *İktisat*, *Hesap İşleri*, *Fotoğrafçılık* ve *Daktilo* dersleri de bu öğrenme alanda ele alınarak değerlendirilmiştir. Bu alanda verilen derslere ilişkin içerikler aşağıdaki gibidir (Jandarma Okulu Subay Kısmı Müfredat Programı, 1937, s.28-34; 61-65):

Jandarma Teşkilat ve Vezaiifi, *Polis Teşkilat ve Vezaiifi* dersinde, konular içerik olarak sınıflandırılmıştır. İlk olarak jandarmanın tarifi ile devlet ve millet için taşıdığı önem üzerinde durulmuş, ardından Cumhuriyet jandarmasının o tarihlerdeki vaziyeti izah edilmiştir. Ayrıca Türk Jandarma Teşkilatı'nın çağdaşı jandarma teşkilatları ile karşılaştırılması yapılmıştır (Jandarma Okulu Subay Kısmı Müfredat Programı, 1937, s.28).

Cumhuriyet Dönemi Jandarmasının Tarihi başlığı altında; jandarma subay ve erlerinin maddi ve manevi sıfatları, Jandarma Genel Komutanlığı'nın karargâhı, komutanın yetki ve yetkileri, jandarma müfettişlik merkezleri gibi hususlar üzerinde durulmuştur (Jandarma Okulu Subay Kısmı Müfredat Programı, 1937, s.28). Derste ayrıca Jandarma Okulları başlığı bulunmaktadır. Bu başlık altında Jandarma Er, Jandarma Gedikli Erbaş ve Jandarma Subay ve Erbaş Okullarının kuruluş amaçları, talim ve terbiye devreleri ele alınmıştır (Jandarma Okulu Subay Kısmı Müfredat Programı, 1937, s.28).

Jandarmanın bünyesinde faaliyet gösteren kurumlar hakkında da bilgi verilmiş olan derste; 18 Haziran 1930 yılında kabul edilen 1706 sayılı Jandarma Kanunu'nun her bir maddesi ayrı ayrı ele alınmıştır. Kamu güvenliği gibi ülkenin en mukaddes varlığını korumak vazifesini üstlenen jandarmaya ait bu derli toplu kanuna duyulan ihtiyaç özellikle vurgulanmıştır. Derste jandarmanın görevleri; jandarmanın mahallî memurlarla ilişkisi, jandarmanın mülki, adli ve askeri görevleri, mesleki hizmetleri, karakola hizmet ve ödevleri başlıkları altında ele alınmıştır. Ayrıca jandarmanın istihbarat görevlerinin esasları ders konularından birisidir. Söz konusu görevler eşkiya çetelerinin takibinde başarıya ulaşılmasının en önemli unsurudur (Jandarma Okulu Subay Kısmı Müfredat Programı, 1937, s.30-34).

Tabiye dersi, 34 konu başlığından oluşmaktadır. Derste; jandarma subayının milli birlik ve bütünlük bakımından üstlendiği ödevler, jandarma subayına kazandırılmak istenen mesleki taktikler ve bu taktiklerin faydaları ele alınmıştır. Bu derse ilişkin konu başlıkları incelendiğinde dersin; “Harb nedir?, Harbin sevk ve idaresinde talimatnamelere ne dereceye kadar bağlı kalınmalıdır?” sorularının cevaplanması çerçevesinde işlendiği görülmektedir. Ayrıca derste; askeri tabirler ile jandarmanın harp sırasında cephe gerisinde üstleneceği ödev ve sorumlulukların da izah edilmeye çalışıldığı görülmektedir (Jandarma Okulu Subay Kısmı Müfredat Programı, 1937, s.61).

Jandarma birliklerinin düşmanı takip ve uzaklaştırma sorumluluğu üzerinde önemle durulan *Tabiye* dersinde; jandarmanın bu ödevi yerine getirirken harpteki diğer askeri birliklerin aksine kendilerini göstermemek için belirli güzergâhlar üzerinden hareket etmemesi gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca halkın huzur ve emniyetini sağlamakla mükellef jandarmanın, eşkiya çetelerini bulmak üzere girişeceği harekât hakkında öğrenciler bilgilendirilmeye çalışılmıştır. Bunun yanında müfredat programında, dersin hem harita üzerinde hem de pratik yapılmak suretiyle işlendiği görülmektedir. Ders, konulara ilişkin görüş ve eleştirilerle tamamlanmıştır (Jandarma Okulu Subay Kısmı Müfredat Programı, s.65).

Jandarma Mevzuatı ve Mesleğe Dayalı Dersler öğrenme alanında yer alan *İktisat* dersi, dört kısım olarak işlenmiştir. Derste öncelikle İktisat biliminin tarihçesi ele alınmıştır. Çeşitli meslekler, insan ihtiyaçları, servet ve kıymet gibi ifadelerle ilişkin tanımlar yapılmış ve “Fiyat nedir?” sorusuna cevap aranmıştır (Jandarma Okulu Subay Kısmı Müfredat Programı, 1937, s.13). *İktisat* dersine ait dört kısım aşağıdaki gibidir:

- Birinci kısımda öğrencilere; servet ve üretimin unsurları, emek ve sermayenin tanımı, üretimin düzenlenmesi, emek ve sermaye birleşimi, iş bölümü gibi iktisat biliminin temel unsurları anlatılmıştır (Jandarma Okulu Subay Kısmı Müfredat Programı, 1937, s.13-15).
- İkinci kısımda; “Servetin Mübadelesi” başlığı altında “Değiş tokuş nedir, faydaları nelerdir?” sorularına cevap aranmış, tacir ve borsalara ilişkin tanımlar yapılmıştır. Madeni ve kâğıt paranın tarihi hakkında öğrencilerin bilgi sahibi olmaları sağlandıktan sonra milletlerarası ticaret ve faydaları, bankaların görevleri gibi hususlar üzerinde durulmuştur (Jandarma Okulu Subay Kısmı Müfredat Programı, 1937, s.15-16).
- Üçüncü kısımda; servetin nasıl taksim edileceği, mülkiyetin nasıl kazanılacağı, işsizlik, günlük yevmiye, çalışma saatleri, sendikalar, kaza sigortaları, toprak geliri, toprak tasarrufu, ortaklık, faiz ve kâr gibi kavram ve konulara değinilmiştir (Jandarma Okulu Subay Kısmı Müfredat Programı, 1937, s.16-17).
- Dördüncü kısımda; “Servetin Tüketimi” başlığını altında masraf ve masrafın taksimi konusuna değinilmiş, mesken meselesi ve lüks gibi kavramlar irdelenmiştir. Son olarak tasarruf üzerine bir değerlendirme yapılarak jandarma subay adaylarının Türkiye ekonomisinin temelleri üzerine bilgi sahibi olmaları sağlanmıştır. Tüm bunlar, Türkiye'nin dönem itibariyle esas aldığı ekonomik model, Devletçilik ile birlikte bir değerlendirmeye tabi tutulmuştur (Jandarma Okulu Subay Kısmı Müfredat Programı, 1937, s.17-18).

Hesap İşleri dersinde; devlet hesaplarının temelini oluşturan bütçe kanunu ele alınmış, jandarmanın hesap işlerinin de bu kanun çerçevesinde yapıldığı vurgulanmıştır. Ayrıca bu derste; jandarma subayların ve askeri memurların maaşları, jandarmayı ilgilendiren boyutuyla kazanç vergisinin tarifi, karakollara ayrılan bütçe, savaş ve barışta subayların ve askeri memurların maaşları, jandarma kuruluşlarında iâşe şekilleri ve bir erin günlük iâşe hakkı gibi konu başlıkları yer almıştır (Jandarma Okulu Subay Kısmı Müfredat Programı, 1937, s.34-37).

Fotoğrafçılık dersi; fotoğrafçılığın tarihçesi ile işlenmeye başlanmış ve fotoğraf makinelerine ait birçok detay anlatılmak suretiyle ders pekiştirilmiştir. Dersin

ancak uygulamalı olarak işlenmesi halinde başarı sağlanacağı göz önüne alındığında; bir fotoğraf makinesinin fiziksel özellikleri ve çekim özellikleri ile birlikte laboratuvar ortamında kazanılacak deneyimin de önemli olduğu vurgulanmıştır. Son olarak, fotoğrafçılıkta başarısızlığın sebepleri üzerinde durulmuştur (Jandarma Okulu Subay Kısmı Müfredat Programı, 1937, s.65-68). Bu dönemde öğretilen *Fotoğrafçılık* dersi, günümüzdeki olay yeri inceleme dersinin kanıtları kayıt altına alma hususlarının karşılığı olarak görülebilir.

Daktilo dersinde; yazı işlerinde bilinmesi gereken yöntem ve uyulması gereken talimatlar hakkında öğrenci bilgilendirilmiş, ayrıca öğrenciye hızlı yazı yazma becerisi kazandırılarak öğrencinin büro işlerinde zamanı verimli kullanabilmesi hedeflenmiştir (Jandarma Okulu Subay Kısmı Müfredat Programı, 1937, s.69).

Hukuk derslerinde olduğu gibi jandarma mevzuatı ve mesleğine yönelik bu derslerin de haftada kaç gün ve saat verildiğine ilişkin bilgi mevcut değildir. Jandarma subayının mesleğine ilişkin olarak ele alınan *Jandarma Teşkilat ve Vezaiifi*, *Polis Teşkilat ve Vezaiifi* ve *Tabiye* dersleri ile jandarma adayına mesleki olgunluk kazandırılmak istenmiş, böylelikle onların iç güvenliğinin sağlanmasında yetkin birer jandarma mensubu olmaları hedeflenmiştir (Jandarma Okulu Subay Kısmı Müfredat Programı, 1937, s.28).

Jandarma Mevzuatı ve Mesleğe Dayalı Dersler alanında yer alan *İktisat* dersi Türkiye'nin içinde bulunduğu durum göz önüne alınarak işlenmiştir. *Hesap İşleri* dersinin jandarma teşkilatının mali birimlerinde görev icra eden personeli ilgilendirildiği ölçüde işlendiği anlaşılmaktadır. *Daktilo* ve *Fotoğrafçılık* derslerinin ise mesleki açıdan jandarma subayına kazandıracağı bilgi ve donanımın büyük ölçüde derslerin pratik olarak işlenmesine bağlı olduğu özellikle vurgulanmıştır. Programda yer alan derslerin yoğunluğu göz önüne alındığında bu derslerin 10 aylık bir sürede ne kadar verimli verilir verilmediği incelenmeye değerdir.

3.3. Tarih Dersleri

1937 yılında Jandarma Subay Sınıf Okulu'nda tarih dersleri, dönemler itibariyle sınıflandırılarak programa dâhil edilmiştir. Bu alanda verilen dersler Harp Tarihi'nin çeşitli dönemleri hakkında bilgiler içermektedir. *Harp Tarihi (Büyük Savaşta Kafkasya Cephesi)*, *Harp Tarihi (Çanakkale)*, *Harp Tarihi (İstiklal Harbi)* olarak üç ders ile öğrenciye harp tarihini bir kolluk gözüyle inceleme ve değerlendirme yeteneği kazandırılmaya çalışılmıştır (Jandarma Okulu Subay Kısmı Müfredat Programı, 1937, s.55-61).

Harp Tarihi Kafkas Cephesi dersi, jandarma subaylarının 10 aylık eğitim devresinde işledikleri tarih derslerinin ilk bölümüdür. Derste, harp tarihi okuma ve

incelemelerinin yararlılıkları üzerinde durulduktan sonra Türk siyasi hayatının genel hatları ve Türkiye coğrafyasına ilişkin genel bilgiler verilmiş, savaş harekât alanları ve özellikle de sınırlar tanıtılmıştır. Ayrıca Türkiye'nin doğusunda yer alan illerin nüfusu, iklimi, coğrafi yapısı, geçitleri ve kaynakları ders kapsamında incelenmiştir (Jandarma Okulu Subay Kısmı Müfredat Programı, 1937, s.55).

Derste, Kafkas Cephesi'nde yaşanan gelişmelere geçmeden önce I. Dünya Savaşı'nın başlama sebeplerine temas edilmiştir. Savaşın başladığı tarihlerde devletin siyasi durumu anlatılarak savaşın gidişatı ve sonuçları hakkında öğrencinin fikir yürütebilmesine olanak tanınmıştır. Ders, I. Dünya Savaşı'nda Rusların Kafkas sınırlarını zorlayan harekâtlarını da kapsamına almıştır (Jandarma Okulu Subay Kısmı Müfredat Programı, 1937, s.55).

Kafkas Cephesi dersinde, Ruslar ve Osmanlı Devleti'nin askeri durumu hakkında da bilgi verilmiştir. Osmanlı Devleti'nin ordu teşkilatı, X. ve XI. kolorduların seferber olması, Erzurum'un savunma bölgesi, yığınak planı, vatanın savunmasında ordu ile donanmanın işbirliği gibi konulara temas edilmiştir. Söz konusu cephede gelişen olayların detayları ise Başkomutanlık Vekâleti İkinci Kurmay Başkanı tarafından 6-8 Ekim 1914 tarihli layihalar doğrultusunda hazırlanan 3 numaralı proje, Balkan ittifakı karşısında hazırlanan savaş ilanı projesi, Başkomutanlık Vekâleti'nin harekât ve istihbarat şubelerine ait projeler ile şekillenmiştir. Ayrıca Kurmay Başkan General Bronzard'ın 1914 yılına ait layihası ve İngiltere aleyhine girişilen harekât gibi konularda da bilgi paylaşımında bulunulmuştur (Jandarma Okulu Subay Kısmı Müfredat Programı, 1937, s.56).

Harp Tarihi Kafkas Cephesi dersinde, savaş boyunca orduya mensup birliklerin güvenliği hususunda alınan önlemlerden önemle bahsedilmiştir. Derste, 3. Ordu'nun harekât planı ve sınır muharebeleri hakkında da bilgi verilmiştir. Ayrıca savaşın başlangıcı ve alınan tedbirler bağlamında jandarmanın savunma mevkilerine verilmesi ve özellikle jandarmanın gösterdiği yararlılıklar üzerinde durulmuştur.³

1915 yılındaki olaylar kapsamında ise Ermeni Tehciri ele alınmıştır. Ermenilere karşı oluşturulan harekât ile birlikte Batum'da düzenlenen konferans ve

³ Rus saldırılarına karşı açılan Kafkas Cephesi'nin amaçlarının başında Kars, Ardahan ve Batum'un Rus işgalinden kurtarılması, bölge halkının Rus boyunduruğundan kurtarılması ve Hazar Denizi dolaylarında yaşayan Türklere ulaşarak Turancılık planını harekete geçirmek gelmektedir. Bu amaçlar doğrultusunda Kafkasya'da bulunan 3. Ordu, Rusların Erzurum üzerinden başlayan ilk saldırılarına karşı amansız bir mücadele vermiş, savaşın içerisinde yer alan er ve subaylar milli bir şuurla görevlerini yerine getirmişler, savaşın bu cephede kaybedilmesi I. Dünya Savaşı'nın başarısızlıkla sonuçlanacağı anlamına gelmemiş, bu disiplinin faydası Çanakkale Cephesi'nde kazanılan başarı ile somutlaşmıştır. Enver Ziya Karal, İkinci Meşrutiyet ve Birinci Dünya Savaşı (1908-1918), Osmanlı Tarihi, Cilt:9, s. 414-424.

Azerbaycan'daki Türklerin Turan İttihat Planı, *Harp Tarihi Kafkas Cephesi* dersinde ele alınan diğer konu başlıkları olup son olarak Mondros Mütarekesi'ne değinilmiştir. Ders, jandarma subaylarının derse ilişkin izlenimleri ve öğretmenin görüşleri ile bitirilmiştir (Jandarma Okulu Subay Kısmı Müfredat Programı, 1937, s.58).

Harp Tarihi Çanakkale Muharebesi dersinde; I. Dünya Savaşı'ndan önce Osmanlı Devleti'nin dâhili ve harici durumu ve savaşın sürdüğü yıllarda Osmanlı Devleti'ni ilgilendiren diplomatik gelişmeler ele alınmıştır. Çanakkale'nin coğrafi vaziyeti başta olmak üzere bölgenin Türklerle güçlü bağı, Çanakkale Cephesi'nin açılmasını gerektiren sebepler, Çanakkale Boğazı'nı müdafaa edecek ordu birlikleri, Kumkale, Seddülbahir, Arıburnu ve Anafartalar'da yapılan muharebeler dersin temel konu başlıklarıdır. Bunlarla birlikte Anafartalar'da kazanılan zaferin ardından boğazların işgalciler tarafından tahliyesi ve muharebeden çıkarılacak derslere değinilmiştir (Jandarma Okulu Subay Kısmı Müfredat Programı, 1937, s.60).

Harp Tarihi İstiklal Harbi dersinde; öncelikle harp tarihinin ders konusu olarak işlenmesinin önemi üzerinde durulmuş, “Bu dersin incelenmesi neticesinde ne gibi kazanımlar elde edilecektir?” sorusuna cevap aranmıştır. İstiklal Harbi'nin başlamasından önce İtilaf Devletleri'nin Türk topraklarını işgal amaçları, işgallere karşı Anadolu'da doğan Milli Mücadele Hareketi, Birinci İnönü, İkinci İnönü, Dumlupınar, Kütahya-Eskişehir ve Sakarya Savaşları ile Büyük Taarruz ele alınan temel konu başlıklarıdır (Jandarma Okulu Subay Kısmı Müfredat Programı, 1937, s.61).

İncelemesi yapılan jandarma subay eğitim programında yer alan bu üç derse ilişkin toplam 61 konu başlığı bulunmaktadır. Diğer öğrenme alanlarında olduğu gibi bu alanda da derslere haftada kaç gün ve saat ayrıldığı hususunda bir bilgiye rastlanmamıştır. Konular işlendikten sonra öğrencinin görüş ve derse ilişkin izlenimlerini dinlemek derslerin pekiştirilmesi dahası öğrencinin mutlak başarısı adına önemli bir unsurdur. Üzerinde durulması gereken bir diğer husus, tarafların savaş içinde buldukları koşullar hakkında bilgi verilmesinin öğrencinin savaşın gidişatı hakkında muhakeme yeteneğini geliştirmesine imkân tanıdığıdır (Jandarma Okulu Subay Kısmı Müfredat Programı, 1937, s.55-61).

3.4. Sağlık ve Spor Dersleri

Jandarma subayının görevi gereği farklı sağlık problemleriyle karşılaşması olasıdır. Bu sebeple subay adaylarının adli tıp konusunda alacakları bir eğitim onların mesleki başarılarına katkı sağlayacaktır. 1937 yılına ait müfredat programında bu husus dikkate alınmış ve programa *Adli Tıp* dersi dâhil edilmiştir.

Jandarma subayının sahip olması gereken yeterlilikler mesleki bilgiler ile birlikte bedensel yeterlilikler ile şekillenmektedir. Dolayısıyla Jandarma Subay Sınıf Okulu'na kabul edilen öğrenciler, müfredat programının teorik dersler kategorisinde yer alan spor ve beden terbiyesi dersleri ile donanımlı bir konuma getirilmeye çalışılmıştır. Bu hususta öğrenciye *Binicilik* ve *Beden Terbiyesi* dersleri verilmiştir.

Adli Tıp dersine, adli tıbbın tarihçesiyle başlanmıştır. Derste aynı zamanda “Jandarma subayı için adli tıp neden gereklidir?” sorusuna cevap aranmıştır (Jandarma Okulu Subay Kısmı Müfredat Programı, 1937, s.47-50).

Binicilik Talim ve Nazariyat dersi için pratik ve teorik bilgiler olarak ikiye ayrılan bir program hazırlanarak konular genel hatlarıyla anlatılmıştır. Derste; atın fiziksel özellikleri, at bakımı ve beslenmesi gibi konular yer almış, ayrıca teorik olarak, “Atlara nasıl yaklaşılmalı, ahırlar nasıl olmalı, hizmet öncesi atlar nasıl hazırlanmalı?” gibi sorulara cevap aranmıştır. Ayrıca yine teorik olarak at hastalıkları hakkında öğrencinin bilgi sahibi olması hedeflenmiştir. Pratik bilgilerin başında ise ata binmek, at üzerindeki duruş, sürüş gibi konularda elde edilen kazanımlar bulunmaktadır (Jandarma Okulu Subay Kısmı Müfredat Programı, 1937, s.38-40).

Beden Terbiyesi dersi; jimnastik ve boğuşma üzerine hazırlanmış bir program çerçevesinde şekillenmiştir. Ders, pratik ve teorik olmak üzere birbirini tamamlayan yöntemlerle işlenmiştir. Jimnastiğin tarihi anlatılarak başlayan program, Türklerde beden terbiyesinin nasıl bir gelişim evresi seyrettiği hususuna değinilerek devam etmiştir. Ders, Türkiye'deki olimpiyatların genel hatlarıyla değerlendirmesi ile pekiştirilmiştir. Pratikte ise ders; aletli idman ve aletsiz idman olmak üzere ikiye ayrılan konu başlıkları çerçevesinde işlenmiştir. Ayrıca boğuşma hareketlerinin; kaçan bir suçlunun vereceği zararlar ihtimaline karşı suçluyu yakalamak, yakalanan bir kimsenin kaçmasına meydan vermeden onu kelepçesiz olarak sevk edebilmek veya tehlike arz eden bir kimseyi kelepçelemek gibi hususlar açısından taşıdığı önem üzerinde durulmuştur (Jandarma Okulu Subay Kısmı Müfredat Programı, 1937, s.69-71).

1937 tarihli jandarma subay eğitimi programında yer alan sağlık ve spor dersleri pratik gerektiren derslerdir. Her ne kadar programda, derse ayrılan süre hakkında bir bilgiye rastlanılmamış olursa da konu başlıklarının nazari ve ameli şeklinde yapılan bir ayrıma tabi tutulması öğrencinin pratik kazanmasına imkân tanıdığını göstermektedir. Bu öğrenme alanında yer alan *Adli Tıp* dersine ait 90 konu başlığının sonuncusunda “Adli laboratuvar muayeneleri içinde bir jandarma subayı nelerle alakadardır?” sorusunun yer alması, öğrencinin bu dersi söz konusu ortamda yapacağı pratiklerle kavrayabileceğine işaret etmektedir.

Özetle Cumhuriyetin ilanı ile birçok kurumda olduğu gibi jandarmanın organizasyonu da belirli bir program çerçevesinde oluşturulmaya çalışılmıştır. Jandarma Subay Sınıf Okulu; adli, idari ve askeri olmak üzere jandarmaya düşen görevlerin başarıya ulaşabilmesinin ancak güvenilir kaynaklar ile oluşturulan bir müfredat programı ve her biri kendi alanında uzman öğretmenler ile mümkün olacağına bilincinde olarak hareket etmiştir. Bu doğrultuda yukarıda ayrıntılarıyla ele alınan Jandarma Okulu Subay Kısmı Müfredat Programı'nı hazırlamıştır (Jandarma Meslek Bilimi Ders Notu, 1982, s.6).

Program, her dersin sonunda bir konferans düzenlenmesini tavsiye etmiştir. Dersin sonunda öğretmen ile öğrencinin karşılıklı görüş alışverişi de programda önemle ele alınmıştır. Konferansların genel teması ise hükümet teşkilatı içerisinde jandarmanın konumu ve jandarmaya düşen görevler, jandarmanın tarihçesi ile Türk jandarmasının ahlaki tavır ve hareketleri gibi konular üzerine kurulmuştur. Özellikle belirtmekte fayda vardır ki program ile öğrenciye kazandırılmak istenen mesleki yeterlilik, ancak tatbik imkânı yaratıldığı ölçüde başarıya ulaşacaktır. Dolayısıyla pratik dersler için süre ayrılması programın profesyonel bir görüşle hazırlandığı konusunda ikna edicidir (Jandarma Meslek Kitabı, 1936, s.1-5).

Müfredat programının başında, eğitim döneminin yapılacak sınavlarla değerlendirileceği ve bu değerlendirmenin aracı olan soruların öğrenciye sunulan ders ve ders içerikleri göz önüne alınarak hazırlanacağı bildirilmiştir. Buna rağmen programın ne derece verimli olduğuna cevap bulabileceğimiz, eğitim döneminin değerlendirildiği, dokümanlar mevcut değildir.

4. 1937 YILI MÜFREDAT PROGRAMI'NIN OSMANLI DÖNEMİ SUBAY EĞİTİMİ MÜFREDAT PROGRAMLARIYLA KARŞILAŞTIRILMASI

Osmanlı Devleti'nden Cumhuriyet'e Türk Devlet aklı, iç güvenliğinin temel unsurlarından birisi olan jandarmanın eğitimine özel bir önem vermiştir. İlgili devlet bürokrasisi jandarmaya düşen görev ve sorumlulukların ancak profesyonel bir eğitimle mümkün olabileceğinin bilincindeydi. 1904 yılında ilk jandarma okulunun kurulmasını takiben farklı yer ve zamanda kurulan jandarma okullarının müfredatları ders sayısı ve içeriği açısından ortak özellikler yansıtmakta bununla birlikte programlarda farklılıklar da bulunmaktaydı. 1904, 1907, 1918 müfredatları incelendiğinde, müfredat programlarının hitap ettiği dönemin kolluk ihtiyaçlarına göre düzenlendiği anlaşılmaktadır.

1937 programı, Osmanlı Dönemi programlarına nazaran ders sayısı ve içeriği bakımından daha zengin bir içeriğe sahipti. Buna karşın hem Osmanlı Dönemi'ndeki Selanik ve İzmir'deki okullarının müfredat programı hem de Cumhuriyet Dönemi'ndeki Jandarma Subay Sınıf Okulu müfredat programı

jandarma teşkilatının yapısı ve jandarma subayının görev ve sorumluluk alanına ilişkin temel dersleri bünyesinde bulundurmaktaydı.

Osmanlı Devleti'nin 20. yüzyılın ilk çeyreğinde yaşadığı çalkantılı dönem ve dönemin acil ihtiyaçları sebebiyle subay eğitimi daha çok askeri talim, terbiye ve seferberlik ihtiyaçları doğrultusunda şekillendirilmişti. Selanik ve İzmir subay okulları müfredat programlarını 1937 programıyla karşılaştırdığımızda, 1937 programında hukuk derslerinin daha fazla olduğu anlaşılmaktadır. Bunun temel sebeplerinden birisi, Cumhuriyetle beraber yeni bir hukuk sistemine geçilmesi ve hukuki yeterlilik anlamında kolluğun sahip olması gereken niteliklerin artmasıdır. Ayrıca 1923 sonrası jandarmanın adli, idari ve kolluk görev alanın genişlemesi bir diğer temel faktördür (Erkmen, 1937, s.7).

Osmanlı Dönemi müfredatlarının 1937 müfredatından ayrılan bir diğer yönü, kültür derslerinin zayıflığıydı. 1937 programında; subay adaylarının tarih bilgisini arttırmak ve bunun yanında milli bilinç ve farkındalığı yükseltmek için tarih derslerinin bulunduğu görülmektedir. Özellikle I. Dünya Savaşı'ndan başlamak üzere İstiklal Harbi'ne kadar süren askeri mücadelenin tarihi, savaşlarda jandarmanın rolü vurgulanarak öğrencilere öğretilmeye çalışılmıştır (Jandarma Okulu Subay Kısmı Müfredat Programı, 1937, s.55-61).

1907 tarihli subay eğitim programında yer alan Akaid-i Diniye yani dini inanç ve esasları dersinin 1937 yılındaki programda müstakil bir ders olarak yer almadığı görülmektedir. Ancak bazı dersler içerik olarak İslam dininin gerekliliklerine vurgu yapmaktadır. Örneğin Adli Tıp dersinin ilk birkaç konusu şehadeti bozan haller üzerine oluşturulmuştur. Bu noktada jandarmanın vaka incelemesi sırasında dini bilgi birikiminden kuvvet alması istenmiştir (Jandarma Okulu Subay Kısmı Müfredat Programı, 1937, s.47).

SONUÇ

Devletlerin siyasi bütünlüğünü etkileyen olaylar, çoğu kez ıslahat hareketlerini beraberinde getirmiştir. 19. yüzyılın sonlarında Balkanlar'da meydana gelen isyanlar, Osmanlı'nın iç güvenlik meselesine bakış açısını değiştirmiştir. Bu gelişme, kolluğun ıslahı ve eğitimi meselesini birlikte gündeme taşımıştır. Bu doğrultuda 1904 yılında Selanik'te ilk jandarma okulu açılmıştır.

Osmanlı Dönemi'nde Balkanlar'da açılan ilk jandarma okulunun kuruluş aşamasında Batılı uzman ve askerler de yer almıştır. Bunun yanında, bu okullarda kullanılan müfredat programlarında özellikle İtalyan ve Fransız jandarma müfredatlarının etkisi görülmektedir. Başka bir deyişle, Osmanlı Dönemi jandarma okulları müfredat programları, çağdaşı Batılı ülkelerdeki jandarma okulları müfredat benzer niteliklere sahiptir.

Cumhuriyet hükümetleri iç güvenlikte jandarmaya olan ihtiyaç doğrultusunda jandarma subay eğitimini devam ettirmişlerdir. 1930 yılında alınan bir kararla jandarma subay eğitim kaynağı değiştirilmiştir. Söz konusu yılda 1706 sayılı Jandarma Kanunu'nun yürürlüğe girmesiyle jandarma subaylarının Harp Okulu'nda eğitilmesine karar verilmiştir.

Jandarma subaylarının Harp Okulu'ndan eğitim almaya başlamaları eleştirileri beraberinde getirmiştir. Bu eleştiriler, Harp Okulu'ndan mezun jandarma subaylarının istenilen yeterliliklere sahip olamadığı iddiasına dayanmıştır. Bu sebeple, 1935 yılında Ankara Anıttepe'de Jandarma Genel Komutanlığı'na bağlı Jandarma Subay Sınıf Okulu açılmış ve okulun binası Polis Enstitüsü'yle ortak olarak kullanılmıştır.

Jandarma Subay Sınıf Okulu'nun açılmasıyla beraber subay adaylarının eğitimi için hazırlanan müfredat programı, hem yüksek mesleki bilgileri hem de gerçek bir jandarma komutanına sunulması icap eden pratik ve teorik bilgileri bir bütün olarak kapsamaktaydı. Program, farklı öğrenme alanlarında verilen dersler ile şekillendirilmişti. Bu alanlardan biri hukuk derslerinden oluşmaktadır. Söz konusu dersler, dönemin jandarma subayının mesleğini icra ederken ihtiyaç duyacağı temel hukuk bilgisini sunmaktaydı.

Diğer öğrenme alanlarından bir diğeri; Jandarma Mevzuatı ve Mesleğine Dayalı Dersler'dir. Bu alanda 1930 yılında Jandarma Teşkilatı'nın derli toplu bir kanuna kavuşmasını sağlayan 1706 sayılı kanun rehber vazifesi görmüştür. Ayrıca jandarmanın sadece kanunların icrasını sağlayan bir birlik olmadığı farkındalığı yaratılmış, gerektiğinde jandarmanın inisiyatif alması gerektiğine vurgu yapılmıştır. Ayrıca subay adaylarına bilgi ve donanım sağlayacak İktisat, Daktilo, Hesap İşleri ve Fotoğrafçılık gibi yardımcı dersler de verilmiştir.

Müfredat programında yer alan diğer bir öğrenme alanı ise Tarih derslerini kapsamaktadır. Jandarma subay adaylarına sunulan tarih dersleri, Osmanlı Devleti'nin savaşlarda kazandığı tecrübeyi öğrencilere sunmak yanında, onların milli birlik ve beraberlik şuuruyla hareket etmesini de hedeflemektedir. Son olarak; spor ve sağlık derslerinden oluşan öğrenme alanıyla bedensel açıdan gelişim sağlamak ve subay adaylarının sağlık açısından farkındalığının artırılması beklenmekteydi.

1937 Jandarma Subay Sınıf Okulu Müfredat Programı kendisinden önce jandarma subay eğitimi müfredatlarıyla belirli dersler açısından benzeşmektedir. Buna karşın program, dönemin ihtiyaçları doğrultusunda daha önceki programlarda yer almayan derslere de yer verilmiştir.

KAYNAKÇA

- Abadan, Y. (2006). Tanzimat Fermanı'nın Tahlili. Tanzimat (Değişim Sürecinde Osmanlı İmparatorluğu) kitabı içinde (ss. 37), Ankara: Phoenix Yayınları.
- Alyot, H. (1947). Türkiye'de Zabıta. Ankara: Kanaat Basımevi.
- Alpan, H.(1940). Adli Bilgiler ve Tatbikatı. Ankara: Jandarma Genel Komutanlığı Matbaası.
- Atlı, C. (2020). Tek Parti Döneminde Jandarma Teşkilatının Durumu. MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi, 9 (3), 1901.
- Çakmak, B.(2018). İzmir Jandarma Mektebi (1907-1911). İ. H. Demircioğlu, A. Özcan ve Y. Yiğit (Ed.), Miras ve Değişim: Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Jandarma kitabı içinde (ss.159), Ankara: Berikan Yayınevi.
- Çermeli, A. (2000). Selanik'ten Jandarmaya Subay Okulu (1904-1937). Yedinci Askeri Tarih Semineri Bildirileri I kitabı içinde (ss.163-186), Ankara: Genelkurmay Basımevi.
- Daban, M. (2018). Selanik Jandarma Zabıt Mektebi (1904-1910). İ. H. Demircioğlu, A. Özcan ve Y. Yiğit (Ed.), Miras ve Değişim: Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Jandarma kitabı içinde (ss.174), Ankara: Berikan Yayınevi.
- Demircioğlu, İ. H., Demircioğlu E. ve Genç İ. (2018). Jandarma Alay Mektepleri Öğretim Programları. İ. H. Demircioğlu, A. Özcan ve Y. Yiğit (Ed.), Miras ve Değişim: Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Jandarma kitabı içinde (ss.120-123), Ankara: Berikan Yayınevi.
- Demirel, F. (2018). Osmanlı Devleti'nde Jandarma Eğitimi: Selanik Vilayeti Jandarma Mektepleri. İ. H. Demircioğlu, A. Özcan ve Y. Yiğit (Ed.), Miras ve Değişim: Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Jandarma kitabı içinde (ss.165), Ankara: Berikan Yayınevi.
- Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA), İ.MSM.134.
- Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA), İ. AS. 63.59.
- Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA), 128.923.15.
- Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA), 43.13.12.
- Düstur, Tertip 1, Cilt:7, 2 Mart 1904, s. 1109-1168.

- Ergin, O. N. (1995). Mecelle-i Umur-i Belediye. İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Daire Başkanlığı Yayınları.
- Erkmen, Z. (1947). Jandarma Subay Okulunun Açılış Töreni. Jandarma Mecmuası, 51, 5-7.
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E. ve Hyun, H. H. (2012). How to Design and Evaluate Research in Education. New York: McGraw Hill.
- Halıcı, E. (2019). Değişim Sürecinde Osmanlı Jandarmasının Eğitim Meselesi (1839-1914). (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi.
- Işık, H. (1971). Rumeli Jandarmasının Tensik ve Islahı. Jandarma Dergisi, 78, 65.
- İnalçık, H. ve Seyitdanlıoğlu, M. (2006). Tanzimat (Değişim Sürecinde Osmanlı İmparatorluğu). Ankara: Phoenix Yayınları.
- Jandarmanın Görev ve Yetkileri (2004). A.Z. Özgür. (Ed.), Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Jandarma Meslek Bilimi Ders Notu (1982). E. Ateşoğlu. (Ed.), Ankara: Jandarma Okul Komutanlığı Matbaası.
- Jandarma Meslek Kitabı (1936). Ankara: Jandarma Genel Komutanlığı Matbaası.
- Jandarma Okulu Subay Kısmı Müfredat Programı (1937). Ankara: Jandarma Genel Komutanlığı Matbaası.
- Karal, E. Z.(2011). İkinci Meşrutiyet ve Birinci Dünya Savaşı (1908-1918). Osmanlı Tarihi kitabı içinde (ss.414-424), Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Karcı, E. (2018). Üsküp Jandarma Karakol Kumandanları Mektebi (1904-1909). İ. H. Demircioğlu, A. Özcan ve Y. Yiğit (Ed.), Miras ve Değişim: Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Jandarma kitabı içinde (ss.128), Ankara: Berikan Yayınevi.
- Özbek, N. (2010). Osmanlı Taşrasında Denetim: Son Dönem Osmanlı İmparatorluğu'nda Jandarma (1876-1908). E. B. Parker, İ. Akça (Ed.), Türkiye'de Ordu, Devlet ve Güvenlik Siyaseti kitabı içinde (ss.48) İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Özcan, A.(2013). Zaptiye. TDV İslâm Ansiklopedisi içinde (Cilt:44, ss. 129).

- Özcan, A. (2013). Osmanlı Devleti'nde Jandarma Teşkilatı Kurulmasının Gündeme İlk Defa Gelişi (1839). *Tarih Araştırmaları Dergisi*, 32 (53), 179.
- Resmi Gazete, Sayı:17985, 12 Mart 1983.
- Scott, D., Morrison M. (2005). *Key Ideas in Educational Research*. London: Continuum.
- Sönmez, A. (2013). Zaptiye Teşkilatı'nın Düzenlenmesi (1840-1869). *Tarih Araştırmaları Dergisi*, 25(39), 201.
- Sönmez, A. (2020), Binbaşı Mehmed Kemal'in Eserine Göre Mahkeme-i Adalete Duhûl Edilen İlk Kapı: Jandarma Karakolları. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 13(69), 484.
- TBMM Kanunlar Dergisi, Cilt:8, 18 Haziran 1930, s.7-10.
- Tekir, S. (2020). *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Jandarma*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Tongur, H. (1946). *Türkiye'de Genel Kolluk: Teşkil ve Görevlerinin Gelişimi*. Ankara: Kanaat Basımevi.
- Törelî, T. (2020). *Osmanlı Jandarmasının Mesleki ve Askeri Terbiyesi*. İstanbul: Hiper Yayın.

EK-A. 1937 Jandarma Subay Okulu'nda Fotoğrafçılık Dersi (Jandarma Mecmuası,1938, s.115-117)

EK-B. 1937 Jandarma Subay Okulu'nda Binicilik Dersi (Jandarma Mecmuası,1938, s.115-117)

